

Milan Valenta

CEVAKRK

neboli

KRKAVEC

Carpe diem

Milan Valenta

CEVAKRK

neboli

KRKAVEC

(Nepohádka)

2019

© Milan Valenta, 2019

Illustrations © Milan Valenta, 2019

Cover © Jiřina Vaclová, 2019

© Carpe diem, 2019

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-7487-277-8

ISBN 978-80-7487-278-5 (pdf)

Nikdo mě nemůže obviňovat ze lži jen proto, že vyprávím příběhy, co se nikdy nestaly. Vždyť podstatnější je, že se stát mohly. Pravděpodobnost je mnohdy skutečnější než sama realita, která sice je, ale je tak málo pravděpodobná, že by o ní s klidným svědomím mohl vyprávět jenom lhář.

Přiznávám, bylo mi v životě několikrát mluvit o věcech, jimž jsem málo rozuměl. Ba co víc, bylo mi přisti se o to, čemu jsem nerozuměl. A ještě hůře, bylo mi vyučovat, čemu jsem nevěřil.

Zeptal-li by se mě ovšem někdo, co jsem celý život dělal, odpověděl bych, že to, co ostatní. Honil jsem ty, kdož přede mnou utíkali, a prchal před těmi, kdož mě honili.

*Jmenoval jsem se Milouš Mrlínek, a jak jsem se jmenoval, tak jsem také vypadal. Krásnej jsem nebyl vůbec a chytřej tak akorát. Akorát, abych mohl dělat, co jsem dělal. Byl jsem melanomem na vlastní kůži. Malým a nepatrným vříd-
kem s obrovským potenciálem ničení. Nebylo toho mnoho, co jsem věděl. Ale věděl jsem: je-li nám zle, uchylujeme se ke kruhu. Jen co však pookřejeme, snažíme se z jeho celistvosti uniknout. V kruhu jsem se tedy navrátil, abych přišel na to, jak jsem k tomu tenkrát dospěl.*

Těhdy, když se minulost s budoucností proluly v přítomnu.

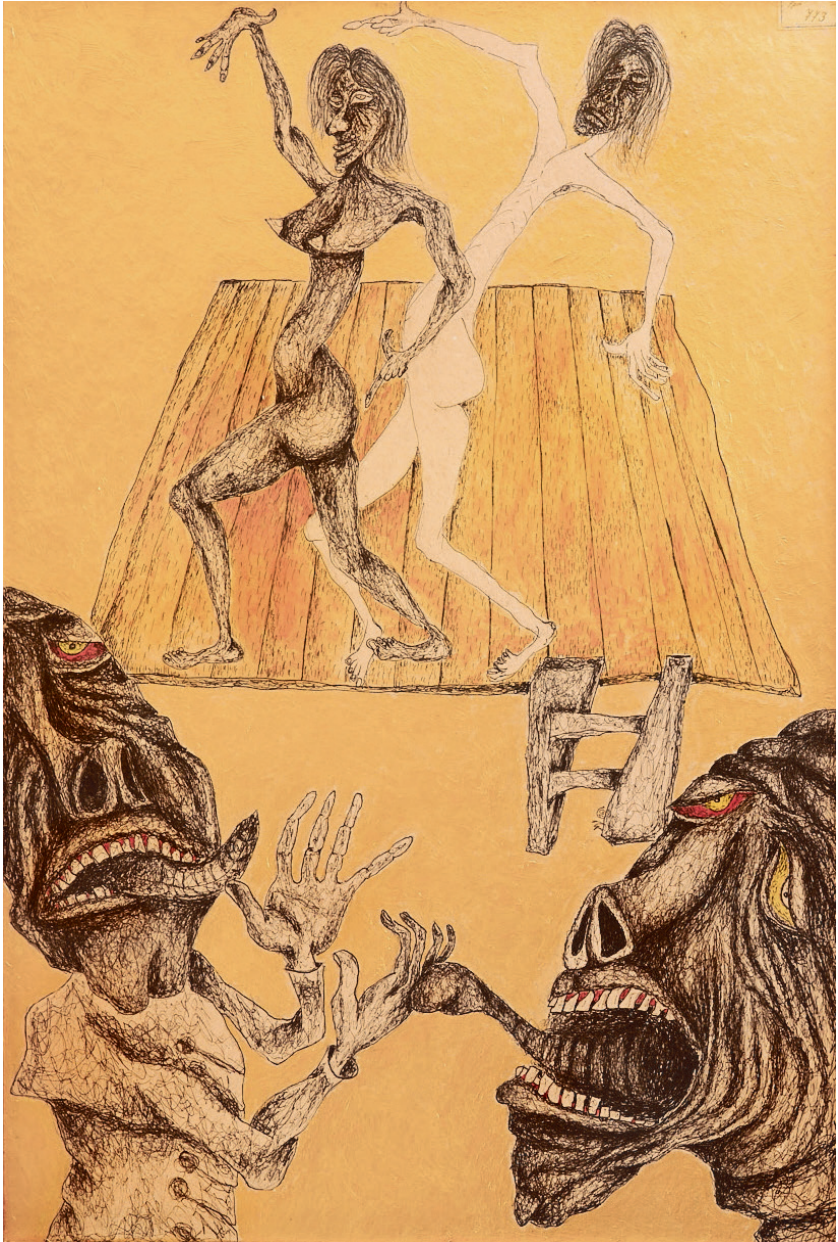

*I přikázal jsem krkavci, aby tě tam opatrovali...
Protože krkavci jsou proroci a učitelé
a člověk sám nevytrvá a pak...,
na dno lidské duše dohlédne
jen oko slepého krkavce.*

Institutio primorum monachorum

A balatoni nyár (prolog)

Fousy babího léta doběla zbarvily tělnaté rákosí, objímající v rozpřahu celé jezero. Rtuťovité ptactvo hřadovalo k cestě na jih a z těch nestěhovavých už jen chřástal dával létu ještě nějakou šanci. Když tu, proti očekávání, uhodila vedra, díky kterým se semlelo mnohé, co se nedalo jinak vysvětlit.

Uháněl jsem honvédskou plání a byl sám samotinký jako ten anděl smrti na tiháňském hřbitůvku noc po soudném dni. Hroby otevřené, všichni někam odešli a jeho tam nechali.

Nekonečná rovina. Pole kukuřice, pole slunečnic, čarda. Pole slunečnic, pole kukuřice, čarda. Lány přikryté černým pláštěm havranů vyzobávajících do mrtvé semínka slunečnic, až Bělovi nezůstaly než vyžrané stvolý, oči pro pláč

a čarda s badacsonyským sladkým jak život ve stolových horách. Před čardou, za čardou kříž, z něhož jeden Kristus shlíží na Bélu opouštějícího na vratkých nohou výčep a ten druhý vrací oči k bouřkovým mrakům na severu: *Otče, proč jen proč? Pro tuhle tlamu ožralou taky?*

Bouřka ve stepi je nevyzpytatelná. Před uherskými lety jsem tudy projížděl na kole, vedro, až zadržávalo, a v čutoře poslední deci vody. Když byla bouře už už na spadnutí, zbytkem vody jsem se namydлил a čekal na slejvák. Pár metrů přede mnou déšť ustal, mraky zplaněly a já jsem zůstal, jak jsem byl. Namydlenej.

Tak to je pusta nebo něco na ten způsob – pole kukuřice, pole slunečnic bez konce, a když ten konec přeci jen přijde... domek kousek od pláže a v něm babka Szabó fousatá jako to rákosí kolem.

Balatonudvari, osada z bažin vyhřezlá.

Babka v domku žila – nežila sama. Muže snad měla, ale třebaže jsem na každém kroku nacházel jeho stopy, po Szabó ani vidu, ani slechu, pokud ovšem to chrchlání za horkých nocí doléhající z přízemí nepatřilo zrovna jemu. Na háku v předsíni visel klobouk. Na schodišti do podkroví se válely bačkory, vedle na věšáku fešácká špacírka. Festovní fajfka na parapetu zahradního okna, Szabó však nikde. Když jsem se o věci snažil získat hlubší povědomí, bába jen mávla rukou... tam někam. Směřem, kde ležely vinice, čarda a hřbitov.

Celé dny jsem nic nedělal a nic to se mnou nedělalo. Naopak. Po letech předstírání, že něco dělám, jsem konečně bez předstírání dělal to, co celý život.

Nic.

Když jsem měl hlad, vzal jsem síťovku a loudal se k samošce u hlavní cesty. V krámě jsem bral do rukou papriku, sýry a klobásy, ukládal je uvážlivě do košíku, a dřív než jsem zaplatil, požádal jsem u kasy o pecen bílého chleba. Když jsem se toužil opít, bloumal jsem s petkou mezi vinohrady tak dlouho, dokud jsem nenarazil na otevřený sklep, z jehož útrobu proudil do horkého večera chladný vzduch nasáklý hořkostí dubového dřeva. Při pití vína jsem rozvázně naslouchal skřehotání žab, které uvěřily v návrat letní vášně.

Soustředěně a svědomitě jsem nic nedělal a zcela se oddal této činnosti. Na pláži jsem sbíral naplavená dřívka a opět je zahazoval, a jestli jsem sledoval někdy ptáky letící za bouřkových večerů nízko nad jezerní hladinou, k ni-

čemu jsem takový vjem nevztahoval. Bosou nohou jsem vydržel celou věčnost čmárat do písku a přitom číst knihu, abych obratem přechtené zapomínal. V krčmě na pláži jsem s rozkoší naslouchal hovorům pozdních rekreantů, z nichž bylo možno uchopit jenom barvu hlasu. Řeč byla zvukem, jímž nebylo zapotřebí se více zabývat.

Vegetoval jsem.

Zatím se čas sypal jako písek na přístavním molu a byl stejně tak nepočitatelný, jakož i prostý událostí. Po dusných nocích nadcházely dny promarněné nečinností.

Až jednou...

Jednou večer jsem se vracel Rakocziho ulicí (musí být v každé maďarské obci) do domku u pláže a jako vždycky jsem na nic nemyslel. Kousek od trati dřepěl ušmudlaný cigánek s kusem drátu v rukou. Na jeho konci zoufale pajdalo jakési opeřené stvoření. Havran, nebo kavka? Odrostlé mládě, slepé na jedno oko, tím druhým loupalo po svém trýzniteli celé bolavé a zbědované od smyčky zařezávající se mu do pařátu. Vždy, když se pták dovlékl na okraj chodníku, chlapec trhl drátkem a smýkl opeřencem zpět. Prováděl to zcela mechanicky a netečně, jako by se touhle činností snažil propracovat k něčemu vyššímu a podstatnějšímu, než je pouhé škubání drátem, na jehož konci vězí pták. K cíli, který byl ukryt vespod té nudné a skrznaskrz zbytečné kratochvíle. Nevím, co mě to napadlo, ale přistoupil jsem k cigáněti a z portmonky vytáhl bankovku. Transakci jsem odhadl na dvě stě forintů. Chlapec i pták strnuli a já cítil, jak si mě zaměřil triangl očí. Božské oko, zdálo se na chvíli. Jen v první chvíli. V té druhé mi ten lotřík z rukou vytrhl peněženku, a než jsem se nadál, byl tentam. Zaklel jsem, třebaže v ní nebyl závatrný obnos, a s povzdechem opeřenci vyvlékl smyčku z pařátu – inu, každý dobrý čin musí být po zásluze potrestán, říká se, ale je s podivem, jak to jde rychle. Osvobozený opeřenec stál na místě a k ničemu se neměl. Dupl jsem. Nic. Zatleskal jsem a zas nic. Nakonec jsem ptáka popadl pod křídly a hodil za kontejnery s komunálním odpadem.

Hotovo. Věc byla vyřízena.

Druhého dne zrána, když mi výplň balkonových dveří vracela do tváře vlastní ksicht, doznala trudomyslnost mého ega, že byl překročen práh starců. Happy birthday to me!

Padesát a pět navrch je skvělou příležitostí k sebemrškačství: jak jsem jen mohl dopustit a nechat věci dojít tak daleko?! Anebo taky – co se zbytekem života? Bylo třeba přikoupit v krámu karton barack pálenky a jednu láhev hned otevřít. Melancholicky jsem na balkoně popíjel sladkou kořalku a čučel do nebe. Co dál? Jak vrátit mládí, co beztak za moc nestálo? Nebo snad ukončit stáří? Vypít všechnu nakoupenou kořalku a zavrtat se do rákosí na odvráceném břehu jezera, aby mě nikdo nenašel (kdo taky, když nebylo nikoho, kdo by mě hledal), a zvolna se proměnit v rašelinu? Zmizet navždycky?

Se smrtí bych byl docela smířen, ale zdálo se, že smrt zatím nebyla smířena se mnou, tož co ještě...

Tak třeba muzeum, když už se ten nápad naskytl. Svůj k svému, rozhodl jsem se, a abych uťal sladkobolné vyrypování superega, zvolna jsem vykročil do horkého dopoledne s vědomím, že život muže padesát a pět navrch je jako chůze na dlouhou trať: nejde o to někam dojít na čas, ale snažit se tam jít co nejdéle. Expozice byla plná starých fotografií, starých obrazů, starého zemědělského náradí a starého průvodce. Dědek neuměl než maďarsky, ale to mu nevadilo, aby vytrvale nemlel pantem a přitom kosmatými pařáty cosi ukazoval na obrázcích, třebaže jsem mu opakovaně naznačoval, že maďarsky umím jen *nem tudom*. Nicméně i tak šlo z fotografií pochopit, že pusta má mocného nepřítele – hejna havranů po celé věky pustošících pole kukuřice a pole slunečnice, těch havranů, kteří jsou vlastní příčinou, že pusta je pustá. No, to máte fakt blbý. Tož sbohem a *viszlát*, nápad s muzeem za moc nestál, když v tom...

Seděla u kasy. Žena s tváří tiháňské madony. Všechno, co k ní patřilo, bylo v kontrastu s muzejní expozicí, dědkem, mnou a pustou přikrytou havrany..., i když pusta umí být občas nevyzpytatelná. Ani se na mě neusmála a já jí ten neúsměv oplatil. Na povrchu mimikry, ale uvnitř se schylovalo k bouři. Cítil jsem, jak se dosud klimbající testosteron aktivuje a chystá cosi provést s mou amygdalou, a dobře mi tak. Byl jsem dlouho sám (jako všichni, co žijí osamoceně v manželství), a je známo, že člověk sám nevytrvá. V nervózní tichosti

jsem na balkoně ředil hormony pálenkou a s druhou lahví v igelitce zamířil na pláž, zpátky kolem rákosí.

Opět se neusmála – blatenská madona. Nebyla tam. Zato dědek mě obdával kosmatým úsměvem vyhřezlým z vrásky úst. Snad za to mohla vypitá pálenka, snad dusno a nejspíš obojí, že jsem máchl pažemi a vyrazil havraní skřek. Zahrozil mi pěstí a z vrásky úst vyrobil úsměv přes celou hubu.

Joj, bejvali jsme krásní chlapci a zase jednou budeme, jen co si nás země přebere! Vítej mezi dědky, dědku!

V krčmě na břehu jezera seděl osamělý piják. Kantor místní malotřídky se snažil přepít začátek školního roku, který na něj dopadl jak morová rána. A že osamělý piják je vděčným objektem pro jiného pijáka, slovo dalo slovo. Když se kmotrům z mokré čtvrti podaří najít jeden druhého, společensky si polepší, neboť přestanou být jen tak nějakými ochlasty, ale stanou se skupinou s názorem.

Slovo, co dalo slovo, znělo *kibaszott, kibaszott*, a nebylo zatěžko pochopit, koho tím myslí. Kousek vedle si na zarostlém dětském hřišti houfec snědých fakanů házel písek do očí. Nejspíš jeho žáci. *Kibaszott, kibaszott, fakani zasraní!*

Před chvílí tudy jejich otcové – taky jsem je učil – tlačili káru s demižony pálenky. Dva tukly o sebe a vylily se do kolejiště bláta vysmaženého sluncem. Fotři zalehli na cestu a nepřestali, dokud celou tu kaluž nevychlastali. Teď spí támhle v orobinci... cosi na ten způsob, anebo také něco úplně jiného mi povídal učitelský, když jsme usrkávali z mojí pálenky. Zakrátko už nebylo co pít. Ukázal jsem na balkon svého podnájmu: dojdu pro další.

Obtěžkán vypitým alkoholem, baterií kořalky i něčím k zakousnutí, jsem se vracel zpět za kumpánem, když tu náhle:

„Trrrvalé zdrraví, krrajane,“ zazněla někde v blízkosti rodná řeč. Rozhlédl jsem se kolem... nikde nikdo. Jen na kontejneru komunálního odpadu seděl opelichaný pták a potměšile si mě měřil krkavčím okem.

„Copak to neseme dobrného?“ zaráčkoval opět hlas a nebylo pochyb, že patřil tomu na kontejneru. Položil jsem proviant k nohám, abych se mohl dokonaleji soustředit na nečekaný úkaz. Jistě, tihle havranovití jsou schopni naučit se mluvit, ostatně kamarád kdysi naučil svou kavku...

„Na ja, ale kavka je krretén, co bez špetky vědomí opakuje drrilem vštípené. Něco jako parrot,“ skočil mi do úvahy krkavec a pořádně přivřel oko. Pak máchl křídlem, jakože taková řeč nestojí ani za řeč, a zoban zapíchl do síťovky s proviantem: „Tak copak budeme dneska konzumovat? Pěkně si dáme do zobáku, co? Pálenka, paprrričky, uherrrák, bílý chléb...“

Celý zpitoměly jsem vyložil nákup vedle kontejneru a dřepel si vedle něj. Krkavec si labužnický od všeho zobl a zapil pálenkou přímo z lahve. Pak krkl a další rundu si dal nalít do uzávěru. Připili jsme si na tykání.

Jmenoval se Kllákin. Původně se měl jmenovat Krrákin, ale otec neuměl r, a když ho zapisoval do matriky, tak že prý Kllákin. Všichni se tomu smáli a už u toho zůstalo.

Zasmál jsem se také – spíše fantasmagorii situace než historce. Zaznělo to po krkavčím způsobu a Kllákin po mě loupal okem: „No, s tím tvým jménem je to němlich to samý, co? Měli jsme to ale otce. Rraději nalej, je to tu jako u komárrů na svatbě... Komáři se ženili, ženili, ženili, kapku vína neměli...“, zakrákal můj nový kumpán i dostal nápad, že si dáme duetko: „Tuhle znáš? Krrrrásně krráká krrkavec v krrušné krrrajně...?!“

Neznal jsem.

Krkavci to nevadilo, nechal si zase nalít a přitom mlel páté přes deváté.

Prý že byli v dávných dobách ptákoravci, kteří s pomocí krkavčího rodu věštili budoucnost. Později se však institucionalizovali v mocenskou sílu, zparchantěli a zapomněli na své umění. I stalo se, že se tu a tam pro špatnou prognózu prohrála nějaká ta bitva, že pro špatnou věštbu zabili toho nepravého a pravého nechali běžet, inu, jak to už u lidského pokolení chodí... všechno se hodilo na ně, na ptáky, a staré řemeslo přišlo vniveč. Schopnost věštit krkavcům zůstala, ovšem lidé už pozbyli umění interpretace. A jaké to byly čacké doby, panečku!

„Chceš, zaučím tě do řemesla?!“ plácl mě bodře Kllákin křídlem do ramene a hned začal s výukou – kterak číst budoucnost z ptačího letu, z točení se kolem osy, čechrání peří, ba dokonce z trusu, přičemž instruktáž okamžitě doplnil ukázkou.

„A kaligraffie ptačích stop v písku či na sněhu? To není žádná náhoda! Náhodu si vymysleli lidé, aby byli krrrytý, kdyby něco. Ptáci jednájí vždy smy-

slupně! A co furrt mlčíš, krrrákni taky něco...“ tukl významně zobanem do prázdné odlivky krkavec.

„Dneska mám narrozeniny!“ zaráčkoval jsem zpitoměle.

„Na ja, krrkavčí léta! Však přej si něco, krrrajane, uvidíme, co se s tím dá dělat!“

Vybavil se mi ranní ksicht ve skle balkonových dveří.

„Návrrrat do mládí, třebaže za nic nestálo, to by bylo terrno, co?“ krkavec na to. „Tož na tvoje přání a dlouhý let...“ nalil si do zobanu poslední stopku kořalky. „Už musím. A ty by ses měl vrrrátit na pláž, ať taky něco užiješ, když máš ty narrozky...“

Vrávoravě se rozběhl, přičemž ztěžka máchal křídly. Jen taktak se stačil vyhnout kontejneru a vzlétl. Ještě chvíli zněla povětrím jeho píseň o tom, jak krrrásně krrráká krrkavec. Pak nastalo ticho.

Poslechl jsem ho a zamířil na pláž.

Šeřilo se.

Na břehu jezera hořel oheň. Kdesi zněla kytara s houslemi a na molu tančili čardáš. Polonahá žena divoce pulzovala v rytmu synkop s polosvlečeným mužem a pružnost těla předhazovala jako almužnu těm několika rekreantům důchodového věku, kteří u ohně cucali místní badacsonyské – pozdní touhu. S lahví nedopité kořalky jsem splynul se starci, abych znásobil jejich libido.

Pak na molu k něčemu došlo. Housle umlkly a tanečnice prudce odstrčila partnera od těla, seskočila k ohni a z podávaných lahví si vybrala moji pálenku. Blatenská madona. Zaklonila hlavu a vyprázdněnou láhev hodila za hlavu. Vzápětí si mě za ruku odvedla do tmy. Rákosí šustilo pod nohama a naše svršky s vodními travinami působily dojmem bizarního hnízdiště pravěkého ptáka. Nevím, jak to udělala, ale než na mě dopadla, byli jsme oba nazí.

Te vén disznó. Kousala mě do tváře a sténala. *Megerőszakolja rám!* Kousala mě do krku a šeptala: *Fasz és fasz! Kicsapongó öreg kanos kecske, öreg fasz, picus!* Pak vyrazila skřek nočního ptáka a prohnula se do luku. Naposled mě přinutila být šípem vystřeleným proti lučištníkovi. Když byla věc vyřízena, vstala, jak dítě vstává od štěněte, se kterým si pohrálo, a než splynula s nocí, zatočila nad hlavou kalhotkami. Ještě dlouho jsem ležel na zvaleném rákosí jako osel

na podestýlce v chlévě betlémském a naslouchal šumění opuštěné pláže. Když jsem se konečně sebral k návratu, šlápl jsem do teplého popela, který byl důkazem. Důkazem, že se všechno skutečně stalo. Prach jsi a v popel se obrátíš, napadlo mě bůhvíproč.

Druhého dne jsem se oholil a zamířil na pláž tou dobou, kdy se otvírají banky, ranní bary a také muzea... Madona v kase mě přehlédla jako nekonečnou pustu. Byl jsem pro ni cizí člověk, jeden z mnoha stárnoucích pikniků, kteří, dokud jim to dovolí počasí a zdraví, zabíjejí čas na břehu jezera. Tak jako Asiatům splývá tvář bělochů a Evropané jen těžko rozeznávají mezi obličejí na vietnamském tržišti, tak jako děti nerozlišují dospělé, tak mě přehlédla. Madona z blat zrozená.

Přestože časně, ulice už byla rozpálená jak pec na pizzu a ze zdí bílých domků u trati sálalo horko. Vstoupil jsem na pláž. Víceprse faldiny neurčitých tvarů i pohlaví nořily svou tělnatost do blatenských vod, chráníce se tak před vyškvařením, a podobné hrošicím slastně vyfukovaly přebytečný vzduch nozdrami umístěnými těsně nad hladinou. A jen co se vyplavily zpátky na břeh, drápali se na ně jejich vyžlovití mužící spokojeni s tím, kolik letos ušetřili za plážové matrace. Dobrá polovina byla mého věku.

A balatoni nyár..., zazněla odkudsi píseň pozdního léta.

Prázdniny skončily.

Čekala na mě katedra provinční univerzity s ambiciózní šéfovou a fádním postem odborného asistenta. A také rodina. Nemilovaná žena s dospívající dcerou, jimž jsem byl totálně šumafuk.

Strojvůdce s gusem pohvizdoval před přejezdy polních cest a průvodčí krásně každým kilometrem, kterým jsme se blížili k cílové stanici. Lokálka uháněla poli strážnými na ježka i oázami remízků se skvrnami havranů, kteří vytrvale skláněli zobák k strništi, jako by tam poztráceli kdovíco důležitého, a byli to ti stejní jako tehdy, ale třeba taky ne.

Vracel jsem se do města zhrzených nadějí, jež bylo kdysi mým městem stejně jako ty naděje. Strápaté staccato brzd ve stanici ukončilo promenádní rytmus kol a vytvořilo tu nejakurátnější scénickou hudbu pro reminiscenci včerejšího dialogu s Nemilovanou:

*Posbíral jsem poslední okurky.
Kdyby byla nějaká hořká, tak ji vyhod'.
Co by byla hořká, nejsou hořké.*

Říkám jen kdyby...

Dyť říkám, že žádná není, máme je tolik let a nikdy žádná nebyla... Zítřa odjízďím na seminář.

Nebyla, nebyla, ale co kdyby.

Nevím, kdy se vrátím domů, snad pozítří.

Udělám z nich raději salát se smetanou. Kdyby byla nějaká hořká, ono to pak není tak hořký.

Budovu nádraží přestavěnou v duchu socialistického realismu jsem opouštěl v oparu vzpomínek. Bylo mi hezky nostalgicky a bylo mi nostalgicky hezky. Kráčel jsem po kočičkách hřbetech náměstí a nesmlouvavě se zamilovával do každé, kterou jsem potkal. Tak tomu bylo vždycky v tomhle městě v dobách, kdy skutky byly předvídatelnější a počasí předpověditelnější, kdy se noci táhly tajemněji a nejedna končila až s polednem, kdy dívky nosily bezstarostněji svoje nástroje a kdy býval čas rozvolněn, a kdo nekradl v malém, nebyl našinec, a ve velkém nebylo co, jo jo, v oněch dobách bylo teplo teplejší a v zimě více záblo, sex nebyl rutinou a jídlo zvykem a místo – *nikdy už více* – si tehdy mnohý z nás před spaním do polštáře okouzleně opakoval – *dnes v noci poprvé*, ach jo, a do prdele s nostalgií!

Dvě dívky ze zámecké konzervatoře přehrávaly v okně internátu houslový duet tak vášnivě, až se synkopy řinuly v chuchvalcích z kopce do podzámecké zahrady, kde si z nich mrouskavé kočky stavěly pelíšek lásky. Rezavá a černá. Jako ty konzervatoristky, do kterých jsem se okamžitě zamiloval.

Ach, Tulino, Tulino! Ráno po kapkách krvácející. A že je to panečku už let! Byla tou nejhýčkanější dekorací v interiéru mé duše. Zasažená do rámu sentimentu (jak bývá zvykem u všech, kdo nedošli naplnění), bledla a krásněla v čase, zatímco její skutečný obraz v zrcadle byl nepochybně rok od roku vyžloutivější, ale přesvědčujte bigotního, že není víry pro našince. Padesát dva kilo živé lásky bylo to nejkrásnější, co jsem kdy držel v náručí. Dvaapadesát kilo

připravených na milostnou chvíli bylo utrpením hodným mladého Werthera: *Pomiluj mě, tak už mě přeci pomiluj...*

Nevěděl jsem, jak na to, ale přiznat se? Že jsem panicem po letech strávených na internátě a ve službě u pohraničního dělostřelectva? Po všem tom chlapském tlachání u piva o sokolovských kurvách vydržovaných ve výstrojním skladu na šuk, o frontě vojska před skladem, o gulášbábách z kuchyně i pracovních posádkové knihovny, o extra službách těchto markytánek *lidově demokratické armády*? Jo, všechno to byla pravda, ale až na to, že nebyly moje. Raději jsem tedy zvolil ústupovou strategii a mluvil o naplněné lásce, která vyžaduje svůj čas a bez ní že to nedám. Že ten čas je už už na spadnutí, protože se blíží *branný kurz* a tam... Tam se všechno stane!

Tam se to všechno stalo! A na toho hajzla ne a ne zapomenout.

V řece rozdělující město na tady a tam se už stačila utopit pěkná řádka vodáků od doby, kdy jsme v zahradním bufetu propíjeli prospěchové stipendium, protože my dva nerozluční parťáci – já a Hanzl – jsme na to měli vždycky. Občas zbylo i na Kuzmu somráka, obcházejícího s rozladěnou garmoškou štamgasty a loudícího panáka za sloku Kaťuši, neboť Kuzma Kuzmič byl vynálezem bezdomovectví v dobách, kdy se o něm ještě nevědělo.

Tu a tam jsem si na něj vzpomněl, když jsem frčel po dálnici na sever. Za posledním supermarketem města zarůstala býlím zpustlá zahrádkářská kolonie – zplněné stromky s nahnutou boudou hlídače sadu. Bezdomovecký ráj obývaný už kolikátou sezónou parkem houmlesáků, Čuk a Gek se jim říkalo. Na dosah ruky měli vše, co potřebovali k životu – v kontejnerech supermarketu zbytky jídla a karton, za který se dalo ve městě něco trhnout, v zimě dostatek dřeva do bubínků a času jako nikdo z těch, kteří o ně z dálnice ani okem nezavadili.

Minul jsem muzejní proluku, ten věčně vylomený zub v ksichtu města, a vzal jsem to k bufetu kolem hřiště s hloučkem dětí a mladých maminek, do kterých jsem se nezapomněl beznadějně zamilovat. Platonicky. To ke mně štymovalo. Pokud jde o zkušenosti se ženskýma, leckterý student bohosloví má v tomhle ohledu více čárek na kolárku než já na své pažbě... hm, pistole. Potkav další dvě maminy cestou na pískoviště, byl jsem přehlédnut jak hanáč-

ká rovina. Už jsem si zvykl být permanentně zraňován existencí krásných žen, které mi nepatří a nikdy nebudou.

Ráscvjetáli jábloni i grůši...

Byl tam!

Nevěřicně jsem zíral na postavu z dávných časů v nezaměnitelném huberťáku Montgomeryho armády.

Zjevení ze záhrobí! Nejméně čtvrt století musí být mrtvý, a on zatím tahá měchy v opuštěném bufetu v podzámku a vypadá... jako by si z oka vypadl! Somrák Kuzma Kuzmič.

Jen co jsem s pivem usedl k zahradnímu stolku, už byl u mě. Jako vždy. A jako vždy loudil bakšiš na jídlo pro umělce v hladovění, a když dostal, co potřeboval, zamířil si to k okénku bufetu, aby si pak s panákem rumu v hrsti přisedl. Jako vždy.

„Jste to ale divná společnost! Kontejnery plné žrádla, tůdle jsem v Hejčíně vytáhl půlku pizzy v krabici ještě teplé..., ale chlast žádné. Všechny lahve do mrtvé vypitý, ani kapička!“ zaklonil hlavu a nechal rum labužnický stéci do hrdla.

„Večer co večer tu lezl do podzámecké kašny pro drobáky, co do ní přes den naházeli turisté. Říkali jsme mu Kuzma,“ pruboval jsem somráka druhým panákem. Roztáhl hubu se zbytky zubů a zalovil v kapsách montgomeráku: „Hele, na to mám už vehikl, čumiš co...“, položil na stůl pečlivě stočenou udičku s magnetem místo háčku, „do jednoho pytlíku lovím koruny a do druhého eura. Bať, bať, pokrok se nedá zastavit – vzhůru k světlým zítřkům!“

Vpřed ke světlým zítřkům, zpátky ni krok – to socialistické heslo mě vrátilo více než o krok. Stejně místo, někdy jindy. Vynořila se z ranní mlhy v těhotenských šatech tak nečekaně, že už nebylo kam uhnout. První setkání od doby, kdy jsme se s maskami lhotejnosti míjeli na chodbách starého konviktu. To, co mezi námi bylo, jsme si poznali na očích, na zbytek stačilo pár slov.

Bylo – nebylo.

Tulina se nám líbila oběma, ale zatímco já o ni hrál, jak jsem uměl nejlíp, ten hajzl Hanzl zrovna tak. Kdybych to neslyšel, nevěřil bych. S Tulinou se z mlhy vynořila celá ta habaďůra, ale v té chvíli už s tím nešlo nic dělat, dítě v ní bylo jeho. Vždycky byl v chytračení o krok přede mnou.

Tak tedy: kupředu levá, zpátky ni krok!

Bylo – nebylo.

Uběhl už nějaký ten pátek od okamžiku, kdy jednou provždy skončily věčné časy, což byla příležitost k výměně kabátů i hesel. *Kupředu levá...* zmizelo i s portrétem generálního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta Husáka z čela fakultní auly a já jsem se tehdy dozvěděl, jak to bylo s tou jeho vítěznou diplomkou: opsal ji do mrtě ze zahraničních zdrojů, stejně jako později kandidátskou práci. Sám mi to sdělil s blahosklonným úsměvem toho, kdo má vždycky navrch. Bylo po převratu, poměry se měnily, ale on – profesor prestižní univerzity – byl hájený, protože profesor je zárukou výroby dalších profesorů a docentů, které univerzita potřebuje k živobytí. „To víš, nás profesory nechají být, dokud udržíme moč a křídou,“ smál se a bylo zřejmé, že se těší dobremu zdraví jako mnoho z těch, kteří na životě vydělali. To, že jeho povědomí o oboru bylo stejné, jaké má láčkovec o Brehmově zoologickém systému, nikoho nezajímalo. Ignorant s profesurou, zatímco já, machr na teorie čehokoliv, jsem trčel dva graduály pod ním. Tehdy měl s Tulinou další dítě a já jsem šel s Nemilovanou, kterou jsem si vzal z trucu.

„Vzít si Pazderovou byl dobrý tah,“ rozebíral mě po svatbě filozof Edáček, „zatímco půvabné ženy věkem ztrácejí na kráse, ta tvoje nebude mít co.“

Protentokrát jsem opustil vzpomínky i Kuzmu somráka a vykročil výpadem pod hradbami k penzionu.

Bacha, Pažout znásilňuje mladý holky! hlásil nápis na zdi nářků seminární zahrady a pod ním bylo dívčí rukou připsáno: ... *ale krásně!* Měl jsem sto chutí křídou vedle napsat, že Hanzl je hajzl, ale neměl jsem křídou, a pak – věděl jsem, že v mých letech takováto terapie k ničemu nevede.

Ubytoval jsem se u studentských kolejí, přímo naproti okna našeho bývalého pokoje. Recepční s vytrhaným obočím a umělými řasami připomínající Šmoulinku měla dokonalé tělo napasované do kalhot s natolik nízkým pasem, že se jí v mírném předklonu objevovala vzadu rýha oddělující pravá-levá. Škoda. Dnešní holky holt neumějí nic ze základního kánonu estetiky, že krása odhalovaná je erotičtější než ta odhalená. Že když už je pánbůh požehnal vším, čím mohl, stačí jen málo: obléknout si kalhotky, jež naopak do nitky ukryjí onu rýhu, a nabídnou tak světu bělobu obou půlek dělených tušenou hranicí. Holky, holky... ach jo.

Se snídání jsem si objednal láhev vína. Snídání na osm a láhev hned, jen co se vybalím. Ještě jsem nestačil rozbalit tašku a už tam byla. Orosenou láhev postavila na konferenční stůlek a čekala. Že by? Usmál jsem se *hollywoodsky*, ale nebylo to asi to pravé ořechové. Čekala na spropitné a dostala ho měrou vrchovatou.

Láhev jsem postavil pod kapající kohoutek v koupelně. Ze zrcadla na mě civěl obličej alkoholika na zapřenou, kterému se svět zdá snesitelným až s druhým pivem. Ale že jsem měl zatím jen to jedno, vyrazil jsem ve stopách svatě nostalgické napravit stav věci.

V knajpě *U Ferbínků* si čas – stejně jako na pyramidách v Gíze – nabil držku. Mlčenliví hosté propíjející u okna invalidní důchod, pivo odkapávající z pípy na plechový stůl, co kelnerka s každým druhým cigárem stírá zástěrou, jíž by se kočka dala ubít. A bobřík mlčení nad celým výčepem. Dnes jako před čtvrt stoletím.

U tohoto stolu jsme se ožrali na to, že nás nedostanou. Do strany ani heverem, přestože bez rudé knížky nešlo na fakultě po studiu zůstat, ovšem ke komoušům nikdy, to raději na zvláštní školu někam do Děravé Lhoty, kde lišky dávají pac a pusou..., a na to se napijem! Ještě jednu rundu a pak ještě a ještě, a tož schválně, kdo vydrží víc, já, ne ty, ne ty, já..., hecovali jsme se vzájemně, aniž bychom si to kdy uvědomovali: co dokážeš ty, dokážu i já, co mám já, chceš i ty. Byli jsme rivalové na zapřenou – na kolejích, při mejdanech, ve škole i na scéně jsme přebíjeli jeden druhého jak v listech a současně jsme jeden druhého doplňovali – já měl nápady a Hanzl se je nestyděl uvést v život.

Když jsem za nějaký čas poté zašel za předsedou partajní buňky na fakultě, že bych tedy, jaksi po zralé úvaze, přece jenom vstoupil, dostala se mi s kandidátskou přihláškou i taška: „No, vidíš, soudruhu, takový soudruh Hanzl už má pár měsíců kandidatury odkroucených.“

Zase byl o krok přede mnou!

Do dřímající atmosféry zšeřelé knajpy vpadl zarostlý chlapík s radiovkou na hlavě, šlehl okem po výčepu a se žuchnutím dosedl vedle.

„Dělej, že mě neznáš!“ spiklenecky zamrkal.

„No..., neznám,“ prohlížel jsem si tvář tuctovitou, stejně jako byla ta moje. Neptun byl zrovna s Uranem v konjunkci a při takovéto konstelaci vylézají do

ulic a sadů blázni, aby tam konali své kejkle, praví astrologický kalendář. Upřel na mě krhavé oči, které jsem hned poznal, protože to byly i moje oči, oči kmotra z mokré čtvrti, kterému svět krásní až po několika pivech. Mírně ráckoval:

„Sakrra, hlavně nenápadně... jakože nic.“

„Tak jo.“

„Kdyby něco, tak jsem tu nebyl.“

„No jasně.“

„Naštěstí tam maj dírrru.“

„Fakt jo?“

„No jinak bych tu krruciš nebyl, to dá rrozum!“

„No to jo... a kde? Kdybych taky někdy potřeboval díru...“

„Takovy věci se nevytrrubuj, nanejvýš můžu naznačit.“

Vypil se mnou pivo, a než jsem se nadál, byl zase pryč. Zaplatil jsem i za něho a nechal si natočit ještě na cestu. Ale že s vypitým pivem přišla potřeba lidské sounáležitosti, zastavil jsem se cestou na penzion u jakéhosi bagru, kolem kterého zevlovala trojice fachmanů v modrákách. Očividně jim scházel čtvrtý do party.

„Zdar, chlapi, tak jak to de?“ hrnul jsem se k nim jako ke svým.

Trojice típla cigára o lžici mašiny: „No, to je dost, šéfe, že jdete!“

Cítil jsem se potěšen, že přes roky mé nepřítomnosti na mě ve městě ještě někdo čeká: „To čekáte na mě?“

„A na koho asi!“

„A... dlouho?“

„Dost dlouho, abychom to přirazili k ceně... Tak kde máme začít?“

Rozhlédl jsem se kolem. Bagr parkoval vedle patrového domku jako z marcipánu, s předzahrádkou plnou podzimních záhonků.

„No, třeba tuhle,“ pokrčil jsem rameny.

Lžice bagru se zaryla do kytek a fachmani popadli krumpáče.

V té chvíli se ozval jekot jakési ženské v patře. Ječela jak praštěná a ječet nepřestávala. Nejspíš nevěděla, že Neptun je v konjunkci s Uranem...

Pane jo, ti jí dali, volové. Raději jsem se zdejchl.

Po vypitých pivech byl svět opět tam, kde jsem ho chtěl mít. Renesančním podloubím jsem se vracel na pokoj k lahvi vychlazeného tramínu, když vtom se mi do cesty postavil starý krámek. Jak jsem na něj mohl jen zapomenout! Ten krámek s deskami byl ze století, kdy ještě mělo smysl pouštět si staré Zepelíny a Lokomotiv GT.

Židáček Edáček. Edáček experimentátor, Edáček rebel. Kosmosexuál s prubířskou potřebou, všudychtěl a všechnobyl, nelítostný pozorovatel a alchymista svědomí.

Alkoholová vývojka v mozku zjasnila tvář spolužáka Edy, který kšeftoval s deskami pašovanými ze Západu: Zeppeliní, Floydí, Smokie, Párplové... S uchem vyškoleným rádiem Luxemburg byl vždy v obraze, kde která kapela venku zas natrhla prdel popíkům a jaký pecky se hrají tam, kde se proletáři všech zemí nespojili.

Vstoupil jsem do krámu. Ani mě nepřekvapilo, že tam byl a lepil hřbet antikvariátní knihy úctyhodných rozměrů: „Hele, podrž mi to tady, sype se to pod rukama...“ loupl po mě okem, ve tváři ten svůj ironický úsměv.

Jako bychom se rozešli včera, navázal na řeč, kterou jsme vedli před čtvrt stoletím. Kdo nás to tehdy práskl... Viděli jsme to tenkrát na jistou zhrzenou svazačku, co se parťákům v dobách největší slávy už nevešla do postele.

„Hovno Čermáková! Copak sis to po listopadu nezjistil, kdo na nás donášel? No jasně, že Hanzl. Zasloužil si tím, hajzl, místo odborného asistenta, zatímco tebe jako autora našich ptákovin málem vyrazili ze školy.“

Jo, ty naše ptákoviny na tři doby: Edáček, já a Hanzl. Eda obhospodařoval hudbu, my slovo. Pseudovědecké kecy o marxismu aplikovaném v praxi. Třeba takový marx-leninský zákon přerůstání kvantity v kvalitu. Dejme tomu, že do kýble lejeme ze sklenice vodu. Lejeme, lejeme a nejednou koukáme – místo vody je v kýblu pivo. Kvantita se změnila v kvalitu, kontroval Hanzl a vyfutroval dialektiku příkladem z Káně Galilejské, kde se voda proměnila ve víno. Bibli doložený důkaz, že Ježíš byl praktikující marxista.

Na hony jsme byli cítit ideály a materialismu jsme se programově vysmívali, patřil k establishmentu. Ovšemže bylo a je všechno jinak. Společnosti je

šumafuk nějaká filozofie. Stejně jako mně, který ji přednáším. Ostatně učím hned několikero disciplín, který jsou mi šumafuk.

„Tož co už, jde se na pivo,“ zacinkal Edáček klíčema a zavřel krám.

Šli jsme. Ve stínu podloubí postávala postava, v níž jsem poznal svého známého – neznámého od Ferbínků, třebaže tentokrát měl na hlavě podivnou hučku, takže vypadal jako... nevim proč, ale napadlo mě slovo ptákovravec.

„Vypadáte jako ptákovravec,“ zaskřehotal, když jsme procházeli podloubím.

„Taky že jsme,“ kývl na něj Edáček, a tak jsme byli tři.

Jako tenkrát.

Přestože čas večeri, byl hotel Centrál vyprázdněn. Jen u centrálního stolu dokrmoval číšník moučnickem malou párty – dvojici korpulek v kostýmku o číslo menším než malým, doprovázenou dvěma postaršími otyly narvanými do maturitního kvádra. V rohu sálu mastila ferbla trojice trampů na vejminku. Jinak pusto a prázdno. Ťukli jsme si s Edáčkem i ptákovravecem dobře natočeným ležákem a pustili se do utopenců, které byly uleženější ležáku, až nás huba páčila od ucha k uchu. Stejně jako v těch dobách, které jako by ani nebyly.

„Pánové, všimli jste si...“ zahájil konverzaci Edáček a vidličkou vytkl kružnici opsanou k centrálnímu stolu, „... že zatímco proces syčení je výsostně společenskou záležitostí, hlavní a nezřídka také jedinou náplní narozenin, promocií, svateb, pohřbů a dalších významných událostí v pomíjivosti lidské, proces vyprazdňování je ryze individuálním aktem vyžadujícím přísné soukromí. A přitom staří klasici považovali obé – jak plnění, tak i vyprazdňování – za nutně sociální jev, k němuž také tak přistupovali. Považuji za symptomatické pro úpadkové doby – kam řadím i náš věk – že byly opuštěny dobré tradice, které posilují pospolitě vědomí.“

„Ne tak docela...“ namítl jsem, neboť se mi vybavila kosmatá postava spolužáka, který za studií chlastal první ligu. Když dávali do cajku fasádu kolejí, řval ráno co ráno na dělníky zařezávající už od kuropění: Kurvadrát, makejte potichu! Celou noc chlastám, tak aspoň přes den se potřebuju vyspat, kretění!

„Ne tak docela... Pokud jsi měl na mysli staré Řeky vyprazdňující se při hodokvasu, tak vzpomeň na Odparku, který s oblibou oba akty realizoval ve-

řejně na každém večírku... à propos, Odparka prý řediteluje na zdejší škole, tak proč teď nepije s námi?“

„Odparrka má důležitější věci na prrráci.“

„Co může být důležitějšího než staří spolužáci?“

„Umírrrání. Má pět dní na to, aby naplnil prrognózu docenta Kovarríka, svého onkologa. Ale stihne to za dva.“

Udiveně jsem pohlédl na našeho společníka a pak na Edu, kterého – zdálo se – tohle podivné entrée nijak nepřekvapilo.

Než jsem stačil přijít věci na kloub, vypukla v rohu sálu mezi trampíky mastícími karty hádka, která mi invokovala karetní partii jindy a jinde.

Osmdesátá léta za devatero horami a jednou řekou.

„Nech mě zašukat s Tulinou!“ zaškemral mezi hláškami Hanzl a přihodil bůra.

„Pas!“ na to Edáček.

Mastili jsme poker na kavalci kdesi v Rychlebech a měli už řádně vypito. Přesto mi full hand málem vypadal z ruky.

Vybavila se mi Tulina čekající v sousední chatce, až usne spolunocležnice, protože... byl tu branný kurz a s ním i naše velká chvíle. Už jsem to měl za pár, neboť dnes v noci se to stane. Dnes v noci se to musí stát, protože připraveným štěstí přeje a já měl v kapse krabičku primerosek a na paměti kurevníka šváru: Dvě, tři piva, zhasnout a na nic nemyslet. Pak se to samo spustí.

Ano, lásko tulivá, dnes v noci se to stane! Dnes v noci o to přijdeme společně a až do rána bílého se budeme milovat jak lidožrouti na mechu!

„Co blbneš, vole, to přece nejde!“

„Pro dnešek..., jen tak nezávazně. Co ti to udělá, stejně spolu šukáte imrvé, tak pro jednu, co?“

„Hele, neser a dávej!“ vyrovnal jsem sázku a čekal, že vyloží nejmíň poker, ale měl jen dvojky. Hrát vabank, to bylo jeho. Sbalil jsem výhru a šel se vymočít za chatku, abych zjistil, jak to vedle vypadá, ale že holky ještě svítily, vrátil jsem se zpátky. Neštěstí ve hře, štěstí v lásce, říká se, a mně toho večera šel list. Pak

přišel útlum a chtělo se mi zoufale spát. Snažil jsem se nutkání přepít, ale bylo to horší a horší.

„Hele, Edáčku, ty jsi věděl, že zatímco jsem byl venku, nadrobil mi ten hajzl do chlastu rohypnoly a jen co jsem byl v limbu, vetřel se k Tulině a nalhal jí, že ji nade mnou vyhrál v pokeru?“

„Jasně, že jo. Zajímalo mě, co z toho bude. ..., však víš.“

Jak by ne. Po lahváči s rohypnoly jsem se místo za Tulinou ztratil v mrákotné mlze. Z ní mě po čase, který těžko odhadnout, probral jakýsi podezřelý pohyb na odlehle části těla a pak prudká bolest v konečníku. Bylo v něm něco, co tam nepatřilo. Něco velkého.

Edáčkův úd.

Takhle jsem na kurzu branné výchovy přeci jen přišel o panictví. A taky o holku, se kterou jsem plánoval být na věčné časy a nikdy jinak.

V hodině mezi drakem a hadem jsem se ztěžka bral do schodů penzionu, balanc jsem udržoval pomocí zábradlí. S lahví už ne tak dobře vychlazeného tramínu jsem tělo vpresoval do okna, abych se dorazil v etanolu macerovanými vzpomínkami.

Támhle pod oknem jsem míval betli. Den co den, a někdy až v poledne, jsem z ní vstával a se mnou můj penis, jenž mi ukazoval, kterým směrem se toho dne vydat. I když bylo po večírku, cítil jsem se silný, voněl jsem alkoholem, tabákem a přetlakovým testosteronem, které spolehlivě obstaraly ten malý zázrak každodenního zmrtvýchvstání.

Ke dveřím vedle patřil balkon. Za ním malá aula, kde jsme měli zřízenou divadelní scénu, několik let po sobě jsme tam pořádali divadelní maraton. Premiéru zde měla také hra později slavného režiséra. Sartrovská alegorie na tehdejší společnost, přesné a silné podobenství o estébákovi střežícím po celý život vchod do domu, v němž nikdo nebydlel. Uchvacující slavnost slova vyřčeného natvrdo a ve správnou chvíli, takže dodneška můžu citovat celé pasáže hry, tolik se mi tehdy dostala pod kůži, ostatně jako všem v sále.

Hlas v nicotě: Vítám tě, bratře.

Tajný: Kdo jsi, že mě oslovuješ tak důvěrně. Neznám tě!

Hlas: Vítám tě mezi námi, kteří promarnili život.

Tajný: Co tu dělám...?

Hlas: Přišel jsi mě vystřídat.

Tajný: A... kde to jsem?

Hlas: Nikde.

Tajný: Nikde? A... kdy se vrátím zpět?!

Hlas: Nikdy!

Tajný: Jak to nikdy! Co bude dál?!

Hlas: Nic. Už vůbec nic!

O patro níž sídlili vietnamští soudruzi vybraní Ho Či Minovou stranou ke studiu v bratrské zemi. Partyzánští zabijáci, co bez skrupulí stříleli do týlu svoje z druhé strany fronty a lopatou popravovali imperialisty, protože, dobře jim tak, lezli, kam neměli. Tahle uzavřená komunita válečníků dodržovala disciplinovaně večerku i kolejní řád s jedinou výjimkou. Na výročí vítězství uspořádali bojovníci večírek, kam pozvali spolubydlící z ostatních pater. Z kuchyňky vysadili dveře, které použili jako stůl hojnosti: mezi hromadami konzerv pořízených za dvě šedesát kus v menze kralovala várnice s chlastem. Jak byli zvyklí míchat Molotovův koktejl, smíchali veškeré nakoupené zásoby alkoholu v jediný chlast. Koktejl tak silný, že než dorazili na párty první hosté, leželi už hrdinové vietnamské války na vysazených dveřích jeden vedle druhého jak zvěř o poslední leči. Vietnamské halali.

Přízemí pod nimi zabírala prostorná učebna vědeckého komunismu, jíž kraloval všemi řečený Pabl B Nejapný. Výrazové prostředky tohoto dělnického kádra byly stejně omezené jako jeho všeobecné vzdělání. Absolvent VUMLu byl povolán jednak s cílem ideově působit na mladou generaci (což se mu dařilo měrou vrchovatou, ovšem v opačném garde, než si aparátčící přáli), jednak proto, aby svou nešikovností nezpůsobil národohospodářské škody fabrice, která ho vyslala.

Co to bylo za blba, ilustruje příhoda z první přednášky. Cosi kreslil na tabuli a došla mu křída. I odkráčel jedněmi dveřmi z učebny s cílem sehnat někde kus křídý, aby se za okamžik druhými přišel optat, zda nemáme v učebně kus křídý. Když nepochodil, navrátil se opět těmi prvními, řka: „Vládnu tu

u vás pěkné pořádky, soudruzi, to by se soudruhům ve fabrice stát nemohlo! Byl jsem vedle v učebně pro křídu. Nejenže žádnou nemají, ale nemají tam ani vyučujícího!“

Oblíbeným tématem Pablba bylo všelidové vlastnictví, v němž vše patří všem a přitom nikomu nic. Byl natolik uchvácen ideou kolektivního vlastnictví, že na přednáškách horoval pro rozkulačení hrobů na hřbitovech: vždyť co jiného jsou rodinné hroby, ne-li soukromé vlastnictví půdy!

Když tak zas jednou velebil blahodárny dopad komunistických revolucí na všelidové blaho, zeptal se ho Edáček, zda tím myslí i povstání v Maďarsku krvavě potlačené sovětskou armádou. Byla to přeci také dělnická revoluce vedená komunisty.

„Ovšem to byli špatní komunisté a špatní dělníci, soudruhu!“ dostalo se Edovi kované odpovědi.

„Aha, takže komunisté jsou něco jako cholesterol? Ten je taky špatný a dobrý...“

Chorestenol, zapsal si Pablba na lísteček, než ozlomkrk vystřelil od katedry rovnou za děkanem se stížností na ideově podezřelého studenta, jehož je třeba pranýřovat a nejlépe vyloučit.

Ovšem děkan, bývalý politruk od raketáků, to viděl jasně politicky: „Víte vy vůbec, z jaké rodiny student pochází? Víte něco o jeho otci? Jo, to by nám soudruzi nahoře spočítali i s úroky. To bych brzy doděkanoval... A ty, soudruhu, bys měl taky po piči! Čest!“ a vyrazil s ním dveře, jak nám zatepla vynesla Emilka, sekretářka z děkanátu. Bráno kolkolem, z pedagogické fakulty bylo v oněch dobách jen obtížné někoho vyloučit, zvláště když to byl synek takového původu jako Edáček, jehož otec – hornický předák – zůstal pod závalem, a vysloužil si tak hvězdu hrdiny socialistické práce. In memoriam.

Ovšem to do tmy zářící okno tam nebylo! Ještě než jsem usnul, ale možná už v polosnu, spatřil jsem na parapetu kolejního okna jakousi postavu klátící nohama a tahající na garmošku známou melodií. Chvilí připomínala pištěc z Hamelnu a somráka z parku, chvíli podivného kumpána z hospody, ptáko-pravce a nakonec kdovíkoho. Od stěn opuštěné ulice se odrážela skřehotavá slova písně od krrkavci krrákajícím v krrušné krrajině...

1

Tenkrát, a přitom úplně jindy...

... ještě docela neprocitl, ale vytušil, že je cosi jinak. Po ránu byl zvyklý na bolest vystřelující z kříže do zbytku páteře, teď jako když utne. Ale především – cítil ztopořený penis, což ho vyděsilo, neboť to byl jeho vlastní penis a něco takového se mu už dlouho nestalo. Ještě v polospánku si osahával přirození, zda je tomu skutečně tak, zda to není jenom jakési reziduum snu, na který hned k vlastní škodě zapomene. Nebylo. Nahmatal penis zduřelý jak zanícené mandle a k tomu ještě něco. Svoje tělo. Tělo neztučnělé léty a pružné na dotyk tam, kde byl zvyklý nacházet tukové vaky a vyhrězlý břich. Prudce otevřel oči a stejně prudce je zavřel. To, co spatřil, ho probralo k plnému vědomí. Nepoznával, kde je. Vlastně ne, to nebylo přesné – poznával. Vytanulo mu vše okamžitě z paměti, protože to před dávnými lety vídával po procitnutí den co den, ať již vstával po ránu na přednášky nebo k poledni po večírku. Přeházené věci a nepořádek studentského pokoje!

Rychle se posadil. Ano, nepochybně byl ve svém pokoji na kolejích, a nedávalo to žádný smysl. Ještě jednou si sáhl na penis a z úst mu uniklo zděšené zaúpění.

Realita kolem děsila tím, jak byla patrná, viděl ji, mohl si na ni sáhnout, cítil pach, který je na všech studentských kolejích stejný, a z chodby k němu doléhala láteření uklízečky... jak ona se jenom, jo, Boudová se jmenovala. Nebo snad jmenuje?!

Ježíšikriste! To snad není pravda...

Ale co to je! Zoufale se kolíbal ze strany na stranu (ano, takto se v mládí uklidňoval, stereotypní pohyby ho – stejně jako imbecily v ústavu, kam chodil na praxi – zklidňovaly) a snažil se najít vysvětlení. Budťo je to všechno jen úporný sen, až na dřevě eidetické snění, které pomine, nebo...

Na jakési hodině – opět to byla jedna z těch přednášek studentům pedagogiky, jejímž obsahu sám nevěřil a která byla budoucím učitelům k ničemu (ostatně jako většina disciplín na fakultě přednášených) – se zmiňoval o ontogenetické teorii, která vycházela z Eriksonových vývojových stadií. Už si nevzpomíná, jak to přesně bylo, ale teorie stanovila hypotézu, že člověk se v jednotlivých ontogenetických stadiích může zaspórovat a ustrnout jako v kokonu. Žije pak nejen ve vrstvě ega odpovídajícího skutečnému věku, ale i ve všech stadiích vývoje nižších, nebo tak nějak...

Kecy, kecy, kecy!

Tohle je však realita a žádná teorie pro naivní studentky! Nebo to není realita? Ale co by to bylo jiného?!

Opatrně vyhlédl ven, zda neuvidí okno penzionu, kde se včera ubytoval. Nebylo tam ani okno, ani penzion. Dole šuměla šedá ulice s omšelými chodci, s dělníky chvátajícími na odpolední šichtu do fabriky, s úředníky vracejícími se domů ze svých kanceláří. Ještě chvíli proseděl na odestlané posteli s výrazem člověka, který se zbláznil, protože logickou úvahou došel k tomu, že se zbláznil. Jediný způsob, jak se vše dalo vysvětlit. Vše, co se děje, se děje jen uvnitř jeho hlavy, zatímco tam venku je svět jako dřív a věci běží dál svým rytmem.

Je pošetil pošklebovat se těm, kteří tančí pomaleji, než bývá zvykem. Možná tak činí proto, že jim k tanci vyhrává jiná muzika..., vybavilo se mu motto vlastní hry zapsané kdysi křídou na šatní veřež.

Opatrně vstal z postele a otevřel skříň – bylo tam. Takže... místo a doba téhle fantasmagorie jsou jasné, tehdy a tam se nějakým způsobem, který je mimo možnosti lidského chápání, změnilo na teď a tady jako v nějaké scifigestaltte-

rapii..., snažil se uvažovat systematicky a s úlevou pozoroval, jak s ukotvením v čase nejsilnější vlna paralyzujícího zděšení slábně. Zrcadlo vyplňující druhou veřej skříňě mu nastavilo tvář mladého muže, kterého znal z rodinného alba. Rovné čelo, oči žasnoucího plcha s prstencem začínajících vrásek a na vrchlíku lebky – světe, drž se – vlasy!

Jako torzo oběšence viselo v šatníku jeho kultovní manšestrové sako – ostatně má ho na půdě schované dodnes...

Dodnes! Co to je dodnes? Je dnes tam, nebo tady? Tehdy, nebo teď?

Znovu pohlédl na tvář v zrcadle, která se tolik lišila od obrazu navyklého vidat ráno při holení. Hm, nic moc, ale přece jenom proti realitě... Realitě!

Posadil se na pelest, kýval tělem a uvažoval. Tak jo, dejme tomu, že to, co je, může být realita. Pokud to není sen či vigilní kóma, ze kterého lze procitnout, pak nezbyvá, než se s tím vyrovnat: ergo to, co je, považovat za skutečnost a skutečnost za sen a podle toho se zařít. Ostatně..., když o tom ve smyčce stále dokola přemítal, víc a víc mu přišlo na mysl, že horší než skutečnost to (hm, jak to nazvat – snad pozměněná realita) být nemůže. Pokud se z vůle Někoho či Něčeho ocitl tam, kde je, může to mít i výhodu... vlastně, jak o tom přemítal z té či oné strany, docházel k závěru, že to může být jen výhodou. Většina toho, co zůstalo tam, bylo pro něj bezcenné a fádní. Tady se mu nabízela šance napravit nepřízeň osudu. Být prodlouženým prstem Prozřetelnosti, jenž štouchnutím vrátí k počátkům věci, které se již staly a nešlo je odestát. Znovu zapříst osnovu dějů. Znovu počít minulost, jako by byla přítomností, ovšem s vědomím toho, co o ní dnes (hm) ví. Se znalostí světa přítomného i budoucího, s poznáním ústrků, zrady a zklamání, které mu život připravil. S mikroskopickou rozlišovací schopností nahlížet do vlastních i cizích úradků a záměrů, které tehdy (teď) byly skryty, neodhaleny či kamuflvány. Napravit nepřízeň osudu i šed' doby, vzít konečně věci do svých rukou a stát se tím, kým si kdysi zamlul! Žít od znovu a lépe! A za ten starý život se pomstít těm, kteří na něm nesou vinu!

Rozhodl se najednou a tak rázně, jak už dlouho ne. S přípuštěním existence pozměněné reality se jaksí sama sebou dostavila i strategie nápravy věcí vezdejších.

A že křída byla na místě, kam ji před třemi dekádami odložil, tak mohl pod motto na veřejích šatní skříňě napsat nové:

Čiň druhým, co víš, že by učinili tobě... ovšem: Učiň tak vždy jako první!

A teď... vzhůru za penisem, ať to stojí, co stojí!

Ovšem nejdrív domů, za tátou, který je touto (tamtou) dobou už deset let mrtvý. Napít se s ním piva a zabránit náhodě, která rozhodla, že byl ve špatnou dobu na špatném místě...

Navzdory všemu, co je známo o přirozeném běhu věcí a proti ontologickým zákonům i selskému rozumu, vstoupil podruhé do téže řeky. A bylo s podivem, jak rychle se s pozměněnou realitou vypořádal. Čas je jen subjektivní veličina, jejíž vnímání ovlivňují události, které ji vyplňují. Existuje nemálo zkušeností s relativitou času, kupříkladu chvíle volna. Události z počátku léta se koncem prázdnin jeví vzdálenější než loňské Vánoce. A snad proto, že události, které Milouše postihly v jeho dospělosti, nestály za vzpomínku, vžil se do prošlých časů nad očekávání snadno.

Otec, spolužáci, profesoři, Edáček, Hanzl... Tulina. Nikdo z nich nic netušil. Vždyť jen představa, že tenhle Milouš je tamten Milouš, z doby jim tolik vzdálené a proměněné, byla nepředstavitelná. První dny se sice staronovou realitou potácel jako opilý (a z větší části tomu tak bylo – přestože semestr začínal, studentský život vrcholil, neboť studentský život vrcholí neustále), zdálo se, že častěji zapomíná na schůzky, semináře i divadelní zkoušky a že stále nenalézá věci na správných místech, ba že i zapomíná, kde ta správná místa jsou..., ale děje se hrnuly o překot, jak tomu ve věku mladé dospělosti bývá, a kdo by si lámal hlavu takovými prkotinami. Vždyť mladí jsme jenom jednou (hm), zkouškové je daleko a za dveřmi – branný kurz!

„Naše báby věřily v omlazovací moc kopřiv a svlečené do spodniček se šlehalo po hýždích, stehnech. A heleďte – přece nepřežily ani o chvíli nás, své vnuky. Běh života je jednou provždy rozhodnut, jak ve hře malá dává, takže chlastometri, držte si panděra, jedeme z kopce – malá dává... tuty – muty, kalhoty a eso navrch!“

Lilo a lilo. Svět venku byl deštěm očištěný, ovšem u Vypitýho dědka se nad zpcenými lebkami karbaníků prevalovala slova v cárech cigaretového kouře jako čas, který měl pokdy poshovět pijanům do zavíračky, a chraplavý ventilátor

se z toho nadělení zalykal štěstím, a tak hučel stejně jako festovně nacpané piliňáky v rohu krčmy. V hospodě toho jména umřel kdysi hostinský a byl řádně zpopelněn. Popel stará kelnerka uložila do čajové krabice, až čas poshovní, nasype ostatky do urny a v ní tam, kam patří. Leč člověk míní...

Po celonoční tryzně za mrtvého dostali štamgasti chuť na silnou kávu, co by je nakopla na cestu do pelechů. Po marném hledání narazili na krabici, o jejímž obsahu usoudili, že je to jhlavanka, tož... sparili dědka a vypili. Od těch časů se tam říká tak, jak se říká, přestože stávající hospodský by stál také za přezdívkou, neboť padni komu padni, každého z hostů bez ohledu na věk a pohlaví vítá hláškou: Co si dáš, vemeno?

„Co si dáte, vemena?“ kývl bradou k trojici příchozích, oklepávajících u věšáku mokro z overalů.

„Tři rychlý píva.“

Tři kamarádi se usadili u dveří, odkud bylo možno lokál přehlédnout jediným pohledem.

„A kamže tak naspěch?“ přišoural se hostinský v papučích, a drbaje se v rozkroku jednou rukou, tou druhou vyložil na stůl krýgle s bohatýrskou pěnou.

„Máme spadeno na knajpy ve Vystrkově.“

„Tam jsem byl všehovšudy dvakrát a vždycky přišel o zub,“ zašklebil se Vemeno hubou, ve které nad očekávání chyběl další tucet zubů.

„Koukáme, že u vás se asi taky nenudíte!“

„No recht, občas se tu chlapi poperou. A v zimě, dyž sou dlouhý noci, tak i nožem nebo sekerou...“

„Prima verš, to dám do nějaký písničky,“ vytáhl si Eda z overalu cancák, „tak v tom případě repete a tuzemáky na zazdění!“

S vypitou rundou se lokálem rozlila pravá hospodská pohodička. Ke všeobecné náladě přispěla hlasatelka nočních zpráv ukrývající se v obrazovce vytečkované generacemi much, když tragickým hlasem oznámila světu, že naše republika letos vydala rekordních pět milionů korun za pěči o opilé děti.

„Hergot, chlapi – pět melounů! Zastraní fakani, za to by bylo chlastu, dovedete si představit!“ hučel hostinský od výčepu.

Jako zprávou vyvolán vpadl do knajpy pastýř dětských duší – kantor místní malotřídky – a s květináčem v náruči vysíleně dopadl na nejbližší židli.

„Dám si jedno a hned zas letím, tchyně má narozeniny,“ usmál se chrupem, v němž scházel zub. „Byl jsem na Vystrkově pro dárek, bo je to milionová ženská, tahle moje tchyně, samou láskou by se rozdala..., a že miluje fuchsie, tak autobus měl sekeru, čili jsem pěšky, a dám si jen jedno, abych to stihl,“ vyklopil nesourodě leč plynule, jak uvykl promlouvat od tabule, načež Edáček radostně zvolal k výčepu: „Tak ještě čtyři rumy. Na milionovou tchyni!“

Andělíček Bakchovy smečky natěšeně chrastil rohem hojnosti, radující se z večerní šichty, neboť bylo nabíledni, že se Eda rozhodl do halíře propít mimořádné stipendium udělené mu in vivo za drzost.

Bylo to jako v pohádce.

Bylo – nebylo, nejspíš bylo:

Za devatero horami a jednou řekou byl jednou jeden branný kurz učitelských noviců. Velel mu major Říčka z katedry vojenské přípravy řečený Majoička, celkem neškodný fotřík s panděrem přes celé břicho a malou vadou výslovnosti. Hned prvního dne se uvedl povel: „Souziasoušky, v had nastoupit! Jmenuji se majoička...“

Tak tedy tenhle Majoička byl – nevidáno neslycháno, ač důstojník Československé lidové armády – abstinent, co považoval opilství po dezerci a zradě proletariátu za nejtěžší hřích budovatele komunismu. Jakožto přeléčený alkoholik – a budiž mu ke cti, že snad jediný z nekonečného zástupu ožralců v lampasech, co to dokázal – v opilcích nenáviděl sebe sama z dob, kdy k nim patřil, takže zbytek katedry ubytovaný s ním na štábním baráku sušil hubu a záviděl studentíkům svobodně se opíjejícím po chatkách.

Tu zzelelo se přátelům údělu odborných asistentů a otevřeli ve své chatce nálevnu, kam se s první tmou a na zapřenou trousili všichni potřební. I stalo se pak jakéhosi večera, že asistenti Pažout s Turkem přebrali a cestou na barák poblili v ideologickém koutku portréty svaté trojice komunismu tak, že to plnovousu Karla Marxe hodilo zelený melír a jindy zcela holohlavý Lenin se mohl pochlubit patkou z nedokonale natráveného leča. Pouze Engels distingovaně odhlížel od svých soudruhů čistý jako Panenka Maria Hostýnská, což na tu dobu nebyl zrovna angažovaný průměr.